

УДК 34.12

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7\(35\)-380-391](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7(35)-380-391)

Вербовський Ігор Андрійович кандидат педагогічних наук, доцент, начальник навчального відділу, доцент кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління, Навчально-науковий інститут педагогіки, Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, м. Житомир, 10008, <https://orcid.org/0000-0001-7202-3429>

ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ У ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТНІХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Анотація. Трансформація української освітньої системи з метою інтеграції її до європейського контексту передбачає впровадження європейських норм у правове регулювання освітніх установ. Ця ініціатива, яка розпочалася у 2000-х роках, спрямована на підвищення якості освіти, адаптацію до міжнародних стандартів та практик, а також забезпечення конкурентоздатності українських випускників на світовому ринку праці. Мета статті полягає у висвітленні результатів аналітичного огляду питання впровадження європейських стандартів у правове регулювання освітніх установ України. На сьогодні впровадження європейських стандартів в освітню сферу України є успішним і має вагомий результат. Зокрема, запроваджено 12-річну загальну середню освіту, систему вищої освіти з бакалаврським, магістерським, освітньо-науковим/освітньо-творчим рівнями, а також систему оцінювання знань за шкалою ЄКТС. Також впроваджується інклюзивна освіта для дітей з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти, система дуальної освіти у ЗВО, де поєднується теоретичне навчання з практикою на підприємствах. У статті досліджується впровадження європейських стандартів у таких сферах, як законодавство про освіту, система освіти та якість освіти, визначаються можливі перспективи та виклики. Українські освітні заклади мають проблеми із впровадженням європейських стандартів через низьке фінансування, нестачу кваліфікованих кадрів та потребу в модернізації матеріально-технічної бази. Аналізується вплив нових європейських стандартів на рівень освіти, управління установами та можливості для українських здобувачів освіти та випускників щодо міжнародної мобільності. Окреслено перспективи подальшого впровадження європейських стандартів в освітню сферу. Цей процес є складним, проте необхідним з огляду на його довгострокові переваги для покращення якості освіти та інтеграції України до європейського простору.

Ключові слова: гармонізація національного законодавства, європейська інтеграція в освіту, контроль якості, адаптація правових норм, забезпечення прозорості, якість освіти.

Verbovskiy Igor Andriiovych Candidate of Pedagogic Sciences, Docent, Associate Professor of Department of Professional and Pedagogical, Special Education, Andragogy and Management, Head of Education Division, Zhytomyr Ivan Franko State University, Velyka Berdychivska St., 40, Zhytomyr, 10008, <https://orcid.org/0000-0001-7202-3429>

IMPLEMENTATION OF EUROPEAN STANDARDS IN THE LEGAL REGULATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN UKRAINE

Abstract. The transformation of the Ukrainian education system to integrate it into the European context includes the introduction of European norms into the legal regulation of educational institutions. This initiative, which began in the 2000s, aims to improve the quality of education, adapt it to international standards and practices, and ensure the competitiveness of Ukrainian graduates in the global labor market. The purpose of the article is to disclose the results of an analytical review of the implementation of European standards in the legal regulation of educational institutions in Ukraine. Currently, the implementation of European standards in the educational sector of Ukraine is successful and has important results. It is important to note that 12-year general secondary education has been introduced, and a system of higher education with bachelor's, master's, postgraduate, and doctoral levels, as well as a system of knowledge assessment based on the ECTS scale, has been introduced. Inclusive education for children with special educational needs in secondary schools is also being introduced, as well as a dual education system combining theoretical and practical training at enterprises. The article examines the implementation of European standards in such areas as education legislation, the education system and the quality of education, identifies possible prospects and challenges. Ukrainian educational institutions have problems implementing European standards due to low funding, lack of qualified personnel, and the need to modernize the material and technical base. The article analyzes the impact of new European standards on the level of education, management of institutions, and opportunities for Ukrainian students and graduates for international mobility. The prospects for further implementation of European standards in the educational sector of Ukraine are substantiated through strengthening state support, developing cooperation with European partners, and raising public awareness of the benefits of these standards. Implementing European standards in Ukraine's education sector is a complex but necessary process that has long-term benefits for improving the quality of education and Ukraine's integration into the European space.

Keywords: harmonization of national legislation, European integration into education, quality control, adaptation of legal norms, and transparency, quality of education.

Постановка проблеми. Протягом останніх десятиліть Україна наполегливо наближається до європейських стандартів. З огляду на це, українським

зкладам освіти потрібно впроваджувати європейські стандарти управління через сучасні зміни в країні. Імплементація європейських стандартів у правове регулювання освітніх установ в Україні є важливою темою дискусій і реформ останніх років. Без сумніву, вивчаючи вплив інтеграції європейських стандартів на якість освіти, інституційне управління, а також на виклики і бар'єри, з якими стикається цей процес, ми зможемо всебічно зрозуміти його наслідки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання освітньої політики, європеїзації й реформування освіти та закладів вищої фахової й середньої освіти були висвітлені у роботах О. Беляєвої, В. Кухарського, О. Осередчук, М. Мазуркевич, Т. Слінько, Є. Ткаченко, Г. Чирви та інших. Так, В. Кухарський, О. Осередчук, М. Мазуркевич [1] описують процес розробки системи забезпечення якості освіти в Україні на основі європейських стандартів, а також поточні практики, що використовуються в українських університетах. О. Беляєва [2] пропонує нову модель державно-громадського управління фаховою передвищою освітою, яка ґрунтується на принципах співпраці, відповідальності, прозорості та підзвітності. Ця модель має потенціал для покращення якості фахової передвищої освіти, розширення доступу до неї та підвищення рівня підготовки випускників. Т. Слінько, Є. Ткаченко [3] описують кроки, які Україна робить для інтеграції своєї освітньої системи в європейський освітній простір. Автори підкреслюють, що це потребує системних реформ, співпраці з європейськими партнерами та запозичення їхнього досвіду. Г. Чирва [4] досліджувала вплив держави на українські заклади вищої освіти. Авторка аналізує законодавчу базу, що регулює їх діяльність, та пропонує шляхи покращення державної політики в цій сфері. Крім того, науковиця описує модель реалізації цієї політики та робить висновки щодо ролі державних органів влади в управлінні закладами вищої освіти. На жаль, на сьогодні не виявлено системного дослідження, присвяченого реалізації впровадження європейських стандартів у правове регулювання освітніх установ України, хоча окремі аспекти цього процесу вже вивчалися.

Метою статті є висвітлення результатів аналітичного огляду питання впровадження європейських стандартів у правове регулювання освітніх установ в Україні.

Виклад основного матеріалу. Необхідність внесення змін до чинного освітнього законодавства обумовлена не тільки орієнтацією України на ЄС, але й тим фактом, що воно і його принципи не завжди відповідають сучасним реаліям і часто не гарантують створення законодавчих засад для забезпечення якості нормативно-правового регулювання освітніх установ України.

Варто погодитися з К. Громовенком, який стверджує, що «науковий аналіз міжнародних стандартів права на вищу освіту залишається дуже актуальним викликом для вітчизняної правової доктрини» [5, с. 161].

Справедливим вбачається й твердження Н. Ногас: «У контексті євроінтеграційних процесів та входження України до Європейського освітнього простору професійна підготовка майбутніх фахівців у системі вищої освіти потребує суттєвої модернізації, зокрема переосмислення цілей і завдань освітньої діяльності та оновлення змісту професійної освіти шляхом запровадження нового покоління галузевих освітніх стандартів, розроблених на засадах компетентнісного підходу. На цьому тлі підвищення якості освітнього процесу стає важливим загальнодержавним пріоритетом національного розвитку, що є основним чинником підвищення національної конкурентоспроможності в сучасному технологічному світі» [6, с. 121].

Сьогодні стає очевидною необхідність інтенсивного впровадження європейських стандартів у правове регулювання освітніх установ України. Це обумовлено кількома факторами. По-перше, впровадження європейських стандартів в освітній сфері є важливим кроком на шляху до європейської освітньої системи. По-друге, європейські стандарти освіти базуються на передових методиках та технологіях навчання, що може значно покращити якість української освіти. По-третє, дипломи українських закладів вищої освіти, які відповідають європейським стандартам, будуть більш визнаними роботодавцями в усьому світі. Відповідно, забезпечення дотримання стандартів закладами освіти в Україні є основним завданням як для органів управління освітою, так і для самих закладів, які працюють над розробкою та вдосконаленням нормативно-правової бази [4, с. 135].

Науковці В. Кухарський, О. Осередчук, М. Мазуркевич зазначають, що «забезпечення якості вищої освіти відповідно до європейських стандартів та рекомендацій ESG є основою для 20-річного розвитку Європейського простору вищої освіти. Впровадження європейських стандартів в українському освітньому секторі є складним, але необхідним процесом, який принесе довгострокові переваги для якості освіти та інтеграції України в європейський простір» [1, с. 11].

Поточна система стандартизації вищої освіти ґрунтується на педагогічно орієнтованому підході до створення освітніх програм, які є обов'язковими для всіх закладів, що готують фахівців у даній галузі. Освіта складається з нормативних дисциплін, які мають свій зміст, обсяг та акредитацію. Однак у цій системі не передбачено переліку навчальних результатів або компетенцій, які повинні розвиватися під час навчання. [7, с. 47].

Правове регулювання та правовий контроль у сфері вищої освіти в Україні – це сукупність правових інструментів реалізації правового регулювання суспільних відносин у сфері освіти [2, с. 180].

В Угоді про асоціацію з ЄС зазначено: «Україна, як і всі країни, що претендують на членство в ЄС, прагне прийняти європейські цінності й повинна впроваджувати верховенство права та забезпечити максимальну відповідність свого внутрішнього законодавства праву ЄС» [8, с. 12]. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2014 році також мало

значний вплив на інтеграцію національної системи освіти в європейський освітній простір [9]. Угода передбачала співробітництво між Україною та ЄС у сфері освіти, науки та культури. Основні аспекти цієї співпраці полягали в підтримці вдосконалення системи освіти України відповідно до європейських стандартів, наданні можливості українським здобувачам і дослідникам здійснювати наукові обміни в ЄС, а також сприянні зміцненню зв'язків між українськими та європейськими закладами вищої освіти та науково-дослідними установами (рис. 1).

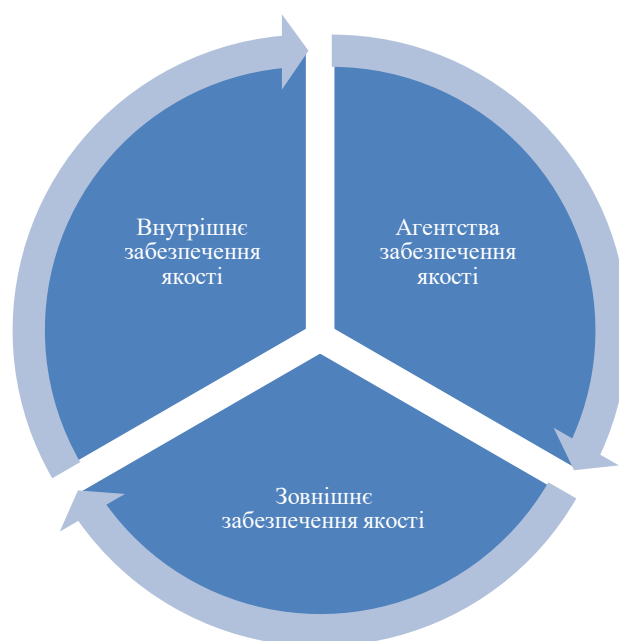

Рис. 1. Компоненти європейських стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості у вищій освіті

Джерело: розроблено автором за [10]

Таким чином, як видно з рис. 1., європейські стандарти й рекомендації щодо забезпечення якості вищої освіти поділяються на три компоненти: внутрішнє забезпечення якості, агентства забезпечення якості й зовнішнє забезпечення якості. Однак, не слід забувати, що ці три частини взаємопов'язані й разом складають основу європейської системи забезпечення якості. Компонент «зовнішнє забезпечення якості», підтримує критерії «внутрішнього забезпечення якості», і, таким чином, забезпечує пряме узгодження між внутрішньою роботою, яку виконує установа, і зовнішнім забезпеченням якості. Отже, важливо розуміти, що ці три частини є взаємодоповнювальними в межах закладу/закладів вищої освіти. Інші зацікавлені сторони також роблять свій внесок у цю систему. Отже, ці три частини необхідно розглядати як єдине ціле.

Європейські стандарти, які вже впроваджені в систему української освіти, представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Європейські стандарти, запроваджені в освітній сфері України

Сфера	Впроваджені стандарти	Законодавчі акти	Дата прийняття	Рівень впровадження	Результати	Проблеми	Перспективи
Законодавство про освіту	Запровадження 12-річної загальної середньої освіти	Закон України «Про освіту» (2014 р.)	2014 р.	Високий	Збільшення тривалості загальної середньої освіти	Недостатнє фінансування освітніх установ	Забезпечення належного оснащення шкіл та інших освітніх закладів
	Перехід на систему вищої освіти з бакалаврським, магістерським, освітньо-науковим/освітньо-творчим рівнями	Закон України «Про освіту» (2014 р.)	2014 р.	Високий	Впровадження європейської системи ступенів вищої освіти	Необхідність адаптації навчальних програм та методик викладання	Подальший розвиток системи вищої освіти з урахуванням європейських стандартів
	Впровадження системи оцінювання знань за шкалою ЄКТС	Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.11.2018 р. № 1115 «Про затвердження Порядку формування та ведення Єдиного державного електронного реєстру документів про освіту»	2018 р.	Середній	Впровадження єдиної системи оцінювання знань	Недостатнє розуміння та використання системи ЄКТС деякими освітніми закладами	Забезпечення належного навчання та підготовки педагогічних кадрів до використання системи ЄКТС
Система освіти	Запровадження інклюзивної освіти	Закон України «Про забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю» (2017 р.)	2014, 2017 рр.	Низький	Створення умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти	Недостатнє фінансування інклюзивної освіти	Розширення мережі інклюзивних закладів освіти та класів Забезпечення належної матеріально-технічної бази для інклюзивної освіти
	Розвиток системи дуальної освіти	Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.) Закон України «Про професійно-технічну освіту» (2014 р.)	2014 р.	Низький	Поєднання теоретичного навчання з практикою на підприємствах Підвищення працевлаштування випускників закладів освіти	Недостатня співпраця між освітніми закладами та підприємствами. Необхідність модернізації матеріально-технічної бази закладів освіти	Залучення більше підприємств до співпраці

Джерело: складено автором за [3]

Запропонована таблиця дає чітке уявлення про те, які стандарти вже впроваджено, які кроки були зроблені, які проблеми виникли та які перспективи розвитку існують. Впровадження європейських стандартів в освіту України є тривалим процесом, який уже дав певні позитивні результати [11, с. 3]. Найважливіші досягнення можна помітити у сфері освітнього законодавства, де запроваджено 12-річну загальну середню освіту, систему вищої освіти на рівні бакалаврату, магістратури, аспірантури та докторантури, а також систему оцінювання знань на основі ЄКТС. Процес імплементації європейських стандартів у систему освіти та якості освіти відбувається повільно. Основними проблемами, пов'язаними із впровадженням європейських стандартів, є недостатнє фінансування, брак кваліфікованих кадрів та необхідність модернізації навчально-методичної та технічної інфраструктури закладів освіти. Незважаючи на наявні проблеми, перспективи впровадження європейських стандартів в українській освіті є позитивними.

Важливим аспектом впровадження європейських стандартів є зміна системи оцінювання знань. Запроваджено шкалу ЄКТС, прийняту в європейських університетах, що дозволяє порівнювати результати навчання українських та європейських здобувачів освіти й сприяє їх мобільності. Також були запроваджені інші європейські стандарти, такі як інклюзивна та дуальна освіта. Інклюзивна освіта – це створення сприятливих умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах. Дуальна освіта поєднує теоретичне навчання з практичною підготовкою на підприємствах і сприяє підвищенню рівня працевлаштування випускників [12].

На законодавчому рівні Закон України «Про вищу освіту» закріплює європеїзацію державної політики у сфері вищої освіти. Так, відповідно до статті 3 зазначеного Закону, принцип міжнародної інтеграції системи вищої освіти України та її інтеграції в європейський простір обумовлюється збереженням і розвитком досягнень і кращих традицій національної системи вищої освіти та сприянням сталому розвитку суспільства шляхом створення умов для розвитку конкурентоспроможних людських ресурсів і навчання впродовж життя. Це один із принципів державної політики у сфері вищої освіти [13]. З метою реалізації положень цього закону було затверджено Стратегію розвитку вищої освіти України на 2022-2032 роки [14].

Загалом, запровадження європейських стандартів у правове регулювання діяльності українських закладів освіти значно підвищило якість освіти. Одним із ключових наслідків запровадження європейських стандартів є покращення дизайну навчальних курсів та результатів навчання. Відповідно до Європейських стандартів українські заклади освіти повинні змінити свої навчальні програми, щоб відповідати міжнародним стандартам. Як наслідок, здобувачі отримують більш конкурентоспроможну та відповідну освіту. Крім того, запровадження механізмів забезпечення якості, таких як стандартизовані іспити та процедури оцінювання, підвищило підзвітність та прозорість

освітнього процесу. Це виражається в більш ретельному оцінюванні успішності студентів та інституційної ефективності. Інтеграція європейських стандартів також забезпечує міжнародне визнання й мобільність системи освіти в Україні. Здобувачі освіти й випускники зможуть шукати можливості для навчання за кордоном і брати участь у програмах академічного обміну, що сприятиме покращенню репутації української освіти у світі.

Імплементация європейських стандартів у правове регулювання освітніх закладів в Україні також сприяла покращенню інституційного управління [15, с. 19]. Прийняття європейської практики управління сприяло удосконаленню процесів прийняття рішень та організаційної структури в освітніх установах. Наслідуючи європейські моделі управління, інституції в Україні змогли оптимізувати свою діяльність та підвищити ефективність. Крім того, впровадження систем управління якістю призвело до кращого розподілу та використання ресурсів. Заклади освіти тепер можуть оптимізувати свої фінансові та людські ресурси для досягнення своїх академічних і стратегічних цілей. Варто зауважити, що інтеграція європейських стандартів сприяла співпраці й налагодженню контактів між закладами освіти, створюючи можливості для спільних дослідницьких проєктів, обміну викладачами та передовим досвідом. Це призвело до більш взаємопов'язаного й динамічного освітнього середовища в Україні.

Хоча імплементація європейських стандартів у правове регулювання освітніх закладів в Україні зумовила численні переваги, вона також створила виклики та перешкоди. Однією з головних причин занепокоєння є опір змінам традиційних практик і правил. Багато закладів освіти в Україні мають давні традиції й системи, які можуть суперечити європейським стандартам, що призведе до спротиву та небажання адаптуватися. Крім того, брак ресурсів і можливостей для повної відповідності європейським стандартам становить серйозну проблему. Освітнім установам може бути важко виконати фінансові та інфраструктурні вимоги, необхідні для повного впровадження європейських стандартів. На додаток, правові та культурні відмінності між Україною та європейськими країнами можуть вплинути на зусилля щодо впровадження стандартів. Відмінності в законодавчій базі й культурних нормах можуть створювати перешкоди та ускладнювати узгодження з європейськими стандартами, вимагаючи ретельної навігації та стратегій адаптації [16].

Підсумовуючи, варто зазначити, що запровадження європейських стандартів у правове регулювання освітніх закладів в Україні суттєво вплинуло на якість освіти, інституційне управління та загальний освітній ландшафт. Хоча імплементація європейських стандартів призвела до поліпшення розробки навчальних програм, результатів навчання, практики управління та управління ресурсами, вона також викликала проблеми, пов'язані з опором змінам, обмеженням ресурсів, правовими та культурними відмінностями. Для досягнення успіху освітнім закладам в Україні важливо

подолати ці виклики та використовувати переваги європейських стандартів для підвищення якості та конкурентоспроможності своєї освітньої системи.

Висновки. Сприяння впровадженню європейських стандартів в освітній галузі України є ключовим фактором для інтеграції країни до європейського простору, незважаючи на наявні труднощі. Це допоможе підвищити конкурентоспроможність української освіти на світовому ринку та надасть українським здобувачам освіти й випускникам можливість здобути освіту, що відповідає найвищим міжнародним стандартам.

Запровадження європейських стандартів зумовило покращення дизайну навчальних курсів, результатів навчання, практики оцінювання та механізмів забезпечення якості. Це сприяє актуальному оцінюванню успішності студентів та інституційної ефективності, а також підвищенню відповідності української освіти міжнародним стандартам. Впровадження європейської практики управління сприяло удосконаленню процесів прийняття рішень, організаційної структури та розподілу ресурсів в освітніх установах. Це призвело до оптимізації їх діяльності, підвищення ефективності та налагодження співпраці між ними. Зближення з європейськими стандартами освіти надає можливість українським здобувачам та випускникам отримувати освіту, що визнається на міжнародному рівні, а також брати участь у програмах академічного обміну. Це сприяє покращенню репутації української освіти у світі та полегшує процес працевлаштування випускників за кордоном.

Отже, впровадження європейських стандартів у регулювання діяльності закладів освіти в Україні є складним, але необхідним завданням, яке потребує значних зусиль із боку уряду та співпраці з усіма зацікавленими сторонами. Попри виклики, є підстави вважати, що імплементація європейських освітніх стандартів в Україні буде успішною.

Література:

1. Система забезпечення якості освіти в Україні: розвиток на засадах європейських стандартів та рекомендацій: посібник / за ред. В. Кухарського, О. Осередчук. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 248 с. URL: <https://projects.lnu.edu.ua/quaere/wp-content/uploads/sites/6/2020/06/quality-system-2020.pdf> (дата звернення: 25.05.2024).
2. Беляєва О.П. Нормативно-правове забезпечення державно-громадського управління фаховою передвищою освітою. *Право та державне управління*. 2020. № 4 С. 178–184. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.4.25>
3. Слінько Т.М., Ткаченко Є.В. Деякі аспекти правового регулювання європеїзації української освіти: конституційний вимір. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 96–98. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/19>
4. Чирва Г.М. Нормативно-правове регулювання діяльності закладів вищої освіти в Україні. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2019. № 2 (66). С. 133–139. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2019/25.pdf (дата звернення: 25.05.2024).
5. Громовенко К. В. Питання вищої освіти в двосторонніх міжурядових угодах України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2020. Т. 31. № 2. Ч. 3. С. 161–169. URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/2_2020/part_3/2-3_2020.pdf#page=169 (дата звернення: 25.05.2024).

6. Ногас Н.І. Адміністративно-правові засади забезпечення якості вищої освіти: дис. ... доктора філософії: 081 «Право». Тернопіль; ЗУНУ, 2022. 203 с. URL: <http://dspace.wupn.edu.ua/handle/316497/45797> (дата звернення: 25.05.2024).
7. Димань Т. М., Боньковський О. А., Вовкогон А. Г. Європейський простір вищої освіти та Болонський процес: навчально-методичний посібник. Одеса: НУ «ОМА», 2017. 106 с. URL: https://foreign.udau.edu.ua/assets/files/docs/quantus/traning/european-higher-education-area-and-the-bologna-process_17_09_2017.pdf (дата звернення: 25.05.2024).
8. Внучко С., Скорик М. Стандарти регулювання трудових відносин: правові норми ЄС та України. Київ, 2021. 63 с. URL: <https://kgsi.org.ua/sites/default/files/projects/standarti-regulyuvannya-trudovikhfin.pdf> (дата звернення: 25.05.2024).
9. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 № 1678-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n2>. (дата звернення: 25.05.2024).
10. Підвищуємо якість освітньої діяльності URL: <https://www.khadi.kharkov.ua/education/viddil-akreditacii-standartizacii-ta-jakosti-navchannja/tk-80/pidvishchujemo-jakist-osvitnoji-dijalnosti/reformuvannja-standartiv-vishchoji-osviti/> (дата звернення: 25.05.2024).
11. Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Педагогіка вищої школи» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки денної та заочної форми навчання / Уклад.: О. Г. Коркішко, А. В. Коркішко. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2020. 88 с. URL: <http://surl.li/uddaj> (дата звернення: 25.05.2024).
12. Громовенко К. В. Міжнародно-правові стандарти у сфері вищої освіти: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.11. Одеса, 2020. 424 с.
13. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII від 01.07.2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
14. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, схвалена розпорядженням КМУ «Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки» № 286-р від 23 лютого 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#n12> (дата звернення: 01.06.2024).
15. Грезіна О.М. Захист прав учасників освітнього процесу: загальнотеоретичне та компаративне дослідження: дис. д-ра філософії: 081 «Право». Одеса, 2021. 256 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16063> (дата звернення: 25.05.2024).
16. Логвинський Г.В. Компаративістський аналіз законодавства зарубіжних країн про посягання на захисника чи представника особи. *Znanstvena misel journal*. 2021. № 55. С. 18–21. URL: <http://www.znanstvena-journal.com/wp-content/uploads/2021/06/Znanstvena-misel-journal-№55-2021-Vol-2.pdf#page=18> (дата звернення: 25.05.2024).

References:

1. Kuharskyi, V., & Oseredchuk O. (Ed.). (2018). *Systema zabezpechennia yakosti osvity v Ukraini: rozvytok na zasadakh yevropeyskykh standartiv ta rekomendatsii* [The system of quality assurance in education in Ukraine: development based on European standards and recommendations: development based on European standards and recommendations]. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 248 p. Retrieved from <https://projects.lnu.edu.ua/quaere/wp-content/uploads/sites/6/2020/06/quality-system-2020.pdf> [in Ukrainian].
2. Bieliaieva, O.P. (2020). *Normatyvno-pravove zabezpechennia derzhavno-hromadskoho upravlinnia fakhovoiu peredvyshchoiu osvitoiu* [Regulatory and legal support of state-public management of professional higher education]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia – Law and public administration*, 4, 178–184. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.4.25> [in Ukrainian].

3. Slinko, T.M., & Tkachenko, Ye.V. (2023). Deiaki aspekty pravovoho rehuliuвання yevropeizatsii ukrainskoi osvity: konstytutsiyni vymir [Some aspects of legal regulation of Europeanization of Ukrainian education: constitutional dimension]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, 2, 96–98. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/19> [in Ukrainian].

4. Chyrva, H.M. (2019). Normatyvno-pravove rehuliuвання diialnosti zakladiv vyshchoi osvity v Ukraini [Legal and Regulatory Framework for Higher Education Institutions in Ukraine]. *Derzhava ta rehiony Serii: Derzhavne upravlinnia – State and Regions Series: Public Administration*, 2 (66), 133–139. Retrieved from http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2019/25.pdf [in Ukrainian].

5. Hromovenko, K.V. (2020). Pytannia vyshchoi osvity v dvostoronnikh mizhuriadovykh uhodakh Ukrainy. [Higher Education Issues in Bilateral Intergovernmental Agreements of Ukraine]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V.I. Vernadskoho. Serii: Yurydychni nauky – Scientific Notes of V.I. Vernadsky Taurida National University. Series: Legal sciences*. 31, 2(3), 161–169. Retrieved from https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/2_2020/part_3/2-3_2020.pdf#page=169 [in Ukrainian].

6. Nohas, N.I. (2022). Administratyvno-pravovi zasady zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity [Administrative and legal framework for ensuring the quality of higher education]. *Candidate's thesis*. Ternopil. Retrieved from <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/45797> [in Ukrainian].

7. Dyman, T. M., Bonkovskiy O. A., & Vovkohon A. H. (2017). Yevropeyskyi prostir vyshchoi osvity ta Bolonskyi protses [European Higher Education Area and the Bologna Process] (2017) Odesa.: NU «OMA», 106 p. Retrieved from https://foreign.udau.edu.ua/assets/files/docs/quantus/traning/european-higher-education-area-and-the-bologna-process_17_09_2017.pdf [in Ukrainian].

8. Vnuchko, S. & Skoryk, M. (2021). Standarty rehuliuвання trudovykh vidnosyn [Standards for the regulation of labor relations: legal norms of the EU and Ukraine]: pravovi normy YeS ta Ukrain. Kiev, 63 p. Retrieved from <https://kgsi.org.ua/sites/default/files/projects/standarti-regulyuvannya-trudovykhfin.pdf> [in Ukrainian].

9. Pro ratyfikatsiiu Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnyimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony: Zakon Ukrainy vid 16.09.2014 № 1678-VII. [On Ratification of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand: Law of Ukraine of September 16, 2014, No. 1678-VII]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n2>. [in Ukrainian].

10. Pidvyshchuiemo yakist osvitnoi diialnosti [Improving the quality of educational activities] Retrieved from <https://www.khadi.kharkov.ua/education/viddil-akreditacii-standartizacii-ta-jakosti-navchannja/tk-80/pidvyshchujemo-jakist-osvitnoji-dijalnosti/reformuvannja-standartiv-vishchoji-osviti/> [in Ukrainian].

11. Metodychni vказivky do vyvchennia navchalnoi dystsypliny «Teoriia i praktyka vyshchoi profesiinoi osvity v Ukraini» dlia zdobuvachiv druhoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity za osvitnoi prohamoiu «Pedahohika vyshchoi shkoly» spetsialnosti 011 Osvitni, pedahohichni nauky dennoi ta zaochnoi formy navchannia [Methodical instructions for the study of the discipline «Theory and Practice of Higher Professional Education in Ukraine» for applicants for the second (master's) level of higher education in the educational program «Pedagogy of Higher Education», specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences of full-time and part-time education] (2020). Korkishko O. H., Korkishko A. V. (compl). Sloviansk. 88 p. Retrieved from <http://surl.li/uddaj> [in Ukrainian].

12. Hromovenko, K.V. (2020). Mizhnarodno-pravovi standarty u sferi vyshchoi osvity [International legal standards in the field of higher education]. *Doctor's thesis*. Odesa, 424. Retrieved from: <http://surl.li/jothy> [in Ukrainian].

13. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy № 1556-VII vid 01.07.2014 r. [On Higher Education: Law of Ukraine No. 1556-VII of 01.07.2014] (2014). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 37–38. Art. 2004. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian]

14. Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky, skhvalena rozporiadzhenniam KМУ «Pro skhvalennia Stratehii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky» № 286-r vid 23 liutoho 2022 r. [The Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022-2032, approved by the Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Approval of the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022-2032» No. 286-p of February 23, 2022]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#n12> [in Ukrainian]..

15. Hrezina O. M. (2021). Zakhyst prav uchasnykiv osvitnoho protsesu: zahalnoteoretychne ta komparatyvne doslidzhennia [Protection of the rights of participants in the educational process: a general theoretical and comparative study]. *Candidate's thesis*. Odesa. Retrieved from <https://hdl.handle.net/11300/16063> [in Ukrainian].

16. Lohvynskiy H.V. (2021). Komparatyvistskyi analiz zakonodavstva zarubizhnykh krain pro posiahannia na zakhysnyka chy predstavnyka osoby [Comparative analysis of the legislation of foreign countries on assault on a defense counsel or representative of a person]. *Znanstvena misel journal*, 55, 18–21. Retrieved from <http://www.znanstvena-journal.com/wp-content/uploads/2021/06/Znanstvena-misel-journal-№55-2021-Vol-2.pdf#page=18> [in Ukrainian].